

Hoofdpijnen van de strategie en het beleid van de ETF in de periode 2013-2018, overgenomen uit interne documenten.

1. Veranderingen in de wereld van vandaag

Wanneer we het functioneren van de ETF analyseren, dienen we dat te doen in relatie met de mondiale context waarvan wij, in alle bescheidenheid, een onderdeel zijn. Daarin vinden enkele belangrijke veranderingen plaats. Zo zien we in het mondiale christendom toenemende migratiestromen en een verschuiving van het zwaartepunt van het praktiserend christendom naar het Zuiden. In deze inleidende paragraaf schetsen we enkele belangrijke contouren van de werkelijkheid waarbinnen wij als instelling opereren.

De wissel naar postmoderniteit

Evangelische theologie werd in de tweede helft van de vorige eeuw vooral bedreven in een gespannen relatie met vrijzinnig protestantisme en de historisch-kritische methode van Bijbelverklaring. De aanpak was vaak apologetisch en antithetisch. De wissel naar postmoderniteit heeft ook de evangelische theologie grondig veranderd. In vergelijking met het modernistische wereldbeeld is de waarheidsvraag minder scherp geworden. De postliberale theologie is een heel andere gesprekspartner. Theologie wordt nu ook veel contextueler gezien en staat in nauwer verband met godsdienstwetenschappen. Meer dan ooit heeft theologie een hermeneutische opdracht. Ook is zij een belangrijk instrument voor de identiteitsbepaling van christenen en dialoog met andere religies en levensovertuigingen in een pluralistische samenleving. Evenals het modernisme plaatst ook het postmodernisme de evangelische theologie voor specifieke uitdagingen en vraagstukken. Er is nu vooral veel aandacht voor authenticiteit en zingeving.

De informatiemaatschappij en levenslang leren

Mede door de beschikbaarheid van nieuwe media worden studenten overladen met informatie. Voor wetenschappelijk onderzoek is het van essentieel belang om snel en effectief gegevens te selecteren. Deze vaardigheid moeten studenten tijdens hun studie ontwikkelen. De overdaad aan informatie kan leiden tot verwarring, des te meer wanneer men het oog niet gericht houdt op een basiskader om de informatie structureel en historisch te plaatsen. De docent is niet langer alleen een overdrager van kennis, maar in toenemende mate een mentor in het proces van informatieverwerking, innovatie en applicatie. Klassieke hoorcolleges ruimen meer en meer plaats in voor seminars en ontmoetingsmomenten. De snelle ontwikkelingen op het terrein van de informatietechnologie betekenen ook dat we ons als staf voortdurend moeten bijscholen. In de huidige informatiemaatschappij verandert het onderwijs. De nadruk ligt op levenslang leren en nieuwe methodische vaardigheden.

Wereldwijd evangelicalisme

Een van de kernwaarden van de ETF is dat we met behoud van onze evangelische theologische identiteit omgaan met andere culturele en kerkelijke stromingen. De katholiciteit van de Kerk wordt beleefd door de ontmoeting met studenten en collega's uit andere landen en continenten. Hoewel de ETF Vlaams-Nederlandse wortels heeft en een continentaal Europese stijl van onderwijs en onderzoek volgt, heeft zij een globale visie. Het evangelicalisme is een wereldwijde beweging. Dat

blijkt onder meer uit het werk van de World Evangelical Alliance. Deze beweging is enerzijds divers, anderzijds heeft ze een duidelijke identiteit en een eigen kijk op de wereld rondom haar. Een belangrijk netwerk en woordvoerder van dit globale netwerk van zendingsorganisaties en theologische instellingen is de Lausanne Beweging (www.lausanne.org). Deze brengt leiders uit evangelische kerken en organisaties van over heel de wereld bij elkaar. Tijdens het laatste congres voor wereldzending, georganiseerd door de Lausanne Beweging in Kaapstad (2010) is ook gesproken over theologisch onderwijs. In de slotverklaring, het *Cape Town Commitment*, zijn daar een aantal paragrafen aan gewijd¹. De ETF vindt een internationale oriëntatie heel belangrijk. Juist omwille van een internationale dimensie zullen we onszelf beter verstaan en kritisch toetsen.

Vlaanderen, Nederland en Europa

Veel van onze studenten komen uit Nederland. Het aantal Vlaamse studenten blijft tot op heden beperkt. Dit komt omdat het aantal protestantse christenen in Vlaanderen veel kleiner is en dat toekomstige beroepsmogelijkheden er beperkter zijn dan in Nederland (hoewel dit laatste vaak wordt onderschat). De Nederlandse cultuur is vanwege haar calvinistische protestantse achtergrond anders dan die van Vlaanderen met haar Rooms-katholieke achtergrond. Dit verschil in cultuur op zulk een kleine afstand is typerend voor het huidige Europa. Studenten leren om fijngevoelig te zijn voor de andere cultuur “om de hoek”.

De ETF ligt vlak bij Brussel, de bestuurlijke hoofdstad van de Europese Unie. Er is een intensief contact met internationale kerken en organisaties in Brussel en omgeving. Onder de aanhoudende stroom migranten uit andere continenten bevinden zich veel christenen. Zij zoeken hun weg in onze gesecculariseerde samenleving. De ETF moet in haar onderzoek en onderwijs aandacht aan dit verschijnsel geven.

Financiering en meting van output

Typerend voor onze tijd is de drang om alles kwantificeerbaar en toetsbaar te maken. Onderwijs en onderzoek moeten meetbaar zijn, om te bepalen in hoeverre ze voldoen aan bepaalde productienormen. De overheid vraagt ons om voortdurend onze ‘output’ te meten, dat wil zeggen onze productie op het gebied van onderwijs (aantal studenten, aantal opgenomen studiepunten) en onderzoek (projecten, publicaties). Er is een directe link tussen de gemeten resultaten en de geldstroom van de overheid naar instellingen. Dit heeft tot gevolg een sterke bureaucrativering en veel rapportagewerk. Wanneer dit proces samengaat met een sterke neiging om alles in economische termen uit te drukken, wordt dit voor ons als instelling erg moeilijk. De door de overheid gehanteerde methoden zijn niet altijd even gemakkelijk te gebruiken voor de menswetenschappen, en dus ook niet voor theologie en religiestudies. Het gevaar dreigt dat theologie wordt ondergewaardeerd en terzijde geschoven als een vorm van kunst en wijsheid (*phronèsis*), en zodoende gerangschikt als een tweederangs studie. Theologie is juist een eigensoortige wetenschap omdat zij het transcendente en het immanente op elkaar betreft. Deze kritiek op normen van meetbaarheid die van buitenaf op ons wordt opgelegd, mag echter geen voorwendsel zijn om niet te voldoen aan de gestelde eisen en verwachtingen. Het is echter wel een spanning waar we in de toekomst meer mee te maken krijgen.

¹ www.lausanne.org/en/documents/ctcommitment.html#p2-6-4

Belang van gemeenschapsvorming en betrokkenheid

De ETF is uniek doordat zij niet alleen een academische instelling is, maar ook een plaats van ontmoeting en gemeenschapsvorming op basis van het geloof in Jezus Christus. Het is een christelijke plicht om oog voor elkaar te hebben, in het bijzonder voor de zwakkeren onder ons. Spiritualiteit en bewogenheid voor de medemens mogen dan wel geen officieel onderdeel zijn van het curriculum, het dubbelgebod van God liefhebben boven alles en de naaste als onszelf is wel het fundament waar we al ons handelen op bouwen. Vanuit dit uitgangspunt stellen we dat zonder deze liefde niets wezenlijke betekenis heeft. Heel de kerkgeschiedenis door is er in het theologische onderwijs aan dit principe vastgehouden. In een academisch klimaat bestaat het gevaar dat carrière drang en prestige de boventoon gaan voeren, met alle gevolgen van prestatiegerichtheid en jaloezie van dien. We streven ernaar dat ons dagelijkse werk als student, docent, onderzoeker of ondersteunende staf wordt gekenmerkt door een nederige levenshouding, dienend leiderschap, een diepgaande spiritualiteit en liefde voor de medemens.

Pluralisme en missie

Evangelische christenen staan erom bekend dat ze groot belang hechten aan de communicatie van het Evangelie. Ze leveren graag hun aandeel in de evangelisatie in eigen omgeving en in andere delen van de wereld (dat laatste heet van oudsher 'de zending'). We zijn ervan overtuigd dat de communicatie van het Evangelie niet alleen een opdracht is voor de kerk, maar ook dat zij voortvloeit uit het hart van God zelf (missio Dei). Deze zending krijgt echter altijd vorm in een bepaalde sociaaleconomische en culturele context. Voor ons, in de pluralistische Westerse samenleving, is het essentieel om op een constructieve wijze bij te dragen aan het functioneren van de samenleving en aanhangers van andere godsdiensten en levensovertuigingen met respect te bejegenen. De dialoog met de ander mag en kan scherp geformuleerd zijn, maar zij dient altijd gepaard te gaan met waardering voor het standpunt van de ander. Elke vorm van onverdraagzaamheid, zowel religieus of atheïstisch, maakt het gesprek onmogelijk. Een dergelijke houding leidt uiteindelijk tot verdrukking van minderheidsgroepen. Als ETF hebben we een bijzondere opdracht om zowel in de kerken als in de samenleving het gesprek met andersdenkenden te voeren met ons onderwijs en ons onderzoek. Dit willen we op een goed onderbouwde manier doen en met het oog op het algemeen belang in de pluralistische samenleving.

2. Missie

De ETF wil vanuit haar protestants-evangelische identiteit de nationale en internationale evangelische beweging verdiepen en versterken op alle terreinen door het uitvoeren van haar academische opdracht. Onze docenten geven onderwijs op universitair niveau aan studenten die zich theologisch willen bekwamen voor dienst in kerk en samenleving, o.a. als leraar Protestantse Evangelische Godsdienst, als predikant c.q. voorganger, met name in gemeenten die zijn aangesloten bij de Federale Synode van Protestantse en Evangelische Kerken in België. Onze onderzoekers leveren door hun publicaties en voortgezette vorming een bijdrage aan de theologische bezinning in de evangelische beweging. Al onze activiteiten zijn gericht op de eer van God en de dienst aan de naaste. Wij zorgen dat er voor dit alles een toereikende materiële en organisatorische infrastructuur is.

3. Organisatie

De ETF kent een model met twee bestuurslagen, de ene functioneert als inrichtende macht en de andere als toezichthouder op de dagelijkse leiding (directie). Veel bestuurders zijn betrokken bij het werkveld van kerken en christelijke organisaties en algemeen maatschappelijke organisaties.

Studenten zijn belangrijk, niet alleen voor de levensvatbaarheid van de opleiding maar ook om de missie van onze instelling te kunnen uitvoeren. De ETF streeft naar een wisselwerking tussen de onderwijs- en onderzoeksgemeenschap enerzijds en de studentenpopulatie anderzijds, met het oog op gemeenschapsvorming en het stimuleren van de betrokkenheid op elkaar. Dit gebeurt onder andere door vieringen in de kapel, gezamenlijke koffiepauzes en activiteiten van de werkgroep spiritualiteit. Op alle niveaus van beleidsvorming van onze instelling zijn studenten betrokken. De studentenraad overlegt regelmatig met de directie. Studenten zijn eveneens nadrukkelijk betrokken bij de evaluatie van de opleidingsonderdelen en het programma. De informatievoorziening vanuit de instelling naar de studenten buiten het georganiseerde overleg behoeft nog wel verbetering.

Oud-studenten uit Vlaanderen en Nederland staan in regelmatig contact met onze instelling. Velen van hen komen terug op studiedagen, Heverleeconferenties en dagen voor oud-studenten. Met de studenten uit de overige landen, zoals Duitsland, Zwitserland, Roemenië en Oekraïne, zijn de contacten niet zo gestructureerd. Weliswaar krijgen we via onze kwaliteitszorgevaluaties feedback van deze oud-studenten, maar dit leidt niet of slechts in beperkte mate tot grotere betrokkenheid van hun kant. Ook het contact met oud-studenten uit het PhD programma blijft beperkt. In het kader van levenslang en levensbreed leren dient onze faculteit deze groep van deelnemers beter te bedienen en bij de ETF te betrekken.

Met het werkveld bedoelen we in eerste instantie: de vertegenwoordigers van kerken en organisaties waar oud-studenten werkzaam zijn. Te denken valt aan vertegenwoordigers van kerkgenootschappen of afzonderlijke gemeenten, van zendingsorganisaties en van het Protestantse Evangelische Godsdienstonderwijs (PEGO). De opleidingseisen liggen in veel gevallen vast, en het is van belang dat wij daar als instelling voldoende rekening mee houden bij de ontwikkeling van ons curriculum en van onze doelstellingen. De contacten met een aantal kerkgenootschappen en gemeenten zijn de afgelopen jaren sterk toegenomen. Dat resulteerde in een sterkere doorstroom van onze bachelorstudenten naar kerkelijke masteropleidingen van andere instellingen of in het

volgen van aangepaste programma's met het oog op hun toekomstige werk. In het tweejaarlijkse werkveldoverleg komen vertegenwoordigers van verschillende kerkgenootschappen en organisaties bij elkaar, aangevuld met vertegenwoordigers van (para-)kerkelijke en evangelische organisaties die tot het maatschappelijk middenveld behoren.

Als ETF leveren wij een bijdrage aan de ontwikkeling van de evangelische beweging. Dit doen wij door wetenschappelijk onderzoek, conferenties, spreekbeurten, academische, professionele en populariserende publicaties en diverse vormen van maatschappelijke dienstverlening. De afgelopen jaren is onze instelling regelmatig gevraagd om vanuit een evangelisch vertrekpunt een bijdrage te leveren aan de discussie over maatschappelijke vraagstukken of aan de bezinning over de identiteit van de evangelische beweging. Vooral dat laatste is een duidelijk aanwijsbare vorm van maatschappelijke dienstverlening.

Onze medewerkers zijn een zeer belangrijke schakel in het onderwijsproces. Inspirerende docenten dagen studenten uit in hun academische ontwikkeling en zijn in staat een kader te scheppen waarin spiritualiteit, authenticiteit, academische ambitie en betrokkenheid op elkaar een plaats hebben. De residentiële staf heeft een sleutelpositie in het in stand houden en het uitwerken van dit kader. In de cyclus van jaaropdrachten en beoordelingen moet de ETF niet alleen gericht blijven op de gebruikelijke outputcriteria voor universitaire instellingen maar ook op de bijdrage aan de kernwaarden die wij als instelling hebben geformuleerd.

De komende jaren wil de ETF inzetten op een verdere uitbouw van de didactische capaciteiten van het onderwijzend personeel. De terugkoppeling van de medewerkers op het gevoerde en te voeren beleid is voor onze instelling eveneens van belang. Onze faculteit kan alleen het beste uit haar medewerkers halen wanneer deze daadwerkelijk betrokken zijn bij de ontwikkeling van de instelling.

Degenen die zich voor onze instelling inzetten, hebben recht op goede informatievoorziening als het gaat om de besteding van geldmiddelen. Tot op heden wordt er een jaarverslag opgemaakt en worden er nieuwsbrieven verstuurd (in het Nederlands, Engels en Duits). De ambities van de ETF zijn duidelijk groter dan wat zij kan realiseren met de middelen die de overheid haar ter beschikking stelt. In de komende periode zal de faculteit de huidige inspanning op het gebied van informatieverstrekking daarom moeten handhaven. Indien aanvullende fondsen worden aangesproken, dan dient zij rekening te houden met aanvullende vereisten op het gebied van verslaglegging.

De contacten met de overheid en met de koepelorganisaties binnen het hoger onderwijs zijn incidenteel. Een kleine instelling als de ETF is niet vast vertegenwoordigd in werkgroepen en beleidsorganen van de overheid. Dat maakt onze instelling kwetsbaar bij de ontwikkeling van nieuw onderwijsbeleid, omdat zij gemakkelijk over het hoofd kan worden gezien en er voor haar geen formele inspraak georganiseerd is. Onze faculteit doet verslag in de richting van de overheid door midden van het jaarverslag dat wordt verzonden aan het ministerie van onderwijs en aan andere stakeholders.

4. Strategie

Verdere uitbouw van de ETF als erkende instelling

De ETF kiest er in de komende beleidsperiode (2013-2018) voor om ten volle de uitdagingen aan te gaan waarvoor zij als erkende instelling voor hoger onderwijs staat. Tegelijkertijd sluit zij haar ogen niet voor het feit dat de markt voor theologie in West-Europa krimpend is. De absolute aantallen studenten nemen over alle instellingen neemt af en ook de discipline staat onder toenemende druk.

Om te blijven voldoen aan de wetenschappelijke eisen van een discipline die onder druk staat, kiest de ETF ervoor de bestaande vakgroepen te versterken. Dit komt zowel het onderwijs als het onderzoek ten goede. We kiezen er daarbij voor om meer aandacht te besteden aan interdisciplinariteit en het leggen van relaties met andere wetenschapsgebieden. Zowel in het onderzoek- als in het vacaturebeleid zullen we dit verder uitwerken.

We willen de kansen die het *levenslang en levensbreed leren* biedt verder integreren in onze instelling. We kiezen daarbij om vormen van permanente educatie uit te bouwen. Dit doen we door flexibele educatievormen te ontwikkelen die dicht aanliggen bij de aanwezige expertise en gebruik maken van de aanwezige infrastructuur. We richten ons daarbij op onze eigen afgestudeerden, maar nadrukkelijk ook op professionele netwerken van bijvoorbeeld predikanten, docenten en jongerenwerkers.

In de dienstverlening kiezen we er voor om de directe bijdrage van de faculteit met name te richten op die terreinen waar de nodige onderzoekservaring is opgebouwd. Om de brug tussen onderwijs en onderzoek verder uit te bouwen, en om ook de domeinen buiten de eigen expertise te bedienen zal een bijkomend beroep moeten worden gedaan op vrijwilligers en zendelingen.

Relaties met anderen

Europa

Vanzelfsprekend werkt de ETF op het gebied van onderwijs, onderzoek en dienstverlening met veel instellingen samen, zowel levensbeschouwelijke als meer seculiere instellingen. Omdat de algehele markt voor theologisch onderwijs krimpend is willen we binnen Europa de krachten met geestverwante instellingen bundelen. We zoeken naar een mogelijkheid van strategische samenwerking met een erkende Franstalige instelling in België om onze positie op de thuismarkt te verstevigen. Op dit moment dienen zich echter nog geen concrete mogelijkheden in deze richting aan.

Buiten Europa

We willen strategische partnerschappen aangaan met instellingen buiten West-Europa die interesse hebben in de klassieke continentale wijze van theologiebeoefening. In dit verband zien we mogelijkheden in Zuid-Afrika, Verenigde Staten, Zuid-Korea en mogelijk ook in China. Samen met hen willen we betaald onderzoek mogelijk maken, de instroom voor ons internationale master- en doctoraatsprogramma stimuleren, en onderzoeksresultaten verspreiden.

Om de internationale positie van de ETF verder uit te bouwen, is het van groot belang om extra fondsen aan te trekken via beurzen en projectondersteuning.

Werven studenten

Voor de komende jaren zien we nog mogelijkheden om met de bestaande programma's nieuwe studenten aan te trekken, zowel in het voltijdse residentiële programma als in de flexibele leertrajecten. We zullen daarbij meer gebruik gaan maken van de mogelijkheden van sociale media, waarbij we willen werken aan een stevige *community* die bestaat uit studenten, oud-studenten, medewerkers en sympathisanten. Het gaat om een geïntegreerde aanpak om de realisaties van de instelling, haar studenten, haar medewerkers en haar oud-studenten te delen, en met positieve beeldvorming bij te dragen aan een positieve perceptie van de ETF als instelling om theologie te studeren. Prospectieve studenten voor een beperkt aantal opleidingsonderdelen zullen actiever geworven worden door ook samen te werken met aanverwante organisaties, ook in het kader van permanente educatie. Voor de werving van studenten buiten Vlaanderen en Nederland zal aanvullend beleid ontwikkeld moeten worden.

We zullen studenten voor het doctoraatsonderzoek in toenemende mate selecteren op grond van aansluiting bij bestaande onderzoeksprogramma's of onderzoeksexpertise.

Organisatie

De ETF kiest ervoor de bestaande vakgroepen te versterken. Via de ontwikkeling van junioronderzoekers tot ZAP wil de ETF de komende jaren de faculteit uitbreiden. Ook een aantal deeltijdposities van het ZAP zullen uitgebouwd moeten worden tot volledige posities waarbij er op termijn van 8 jaar toch tenminste twee voltijdse onderzoekers per vakgroep bekostigd kunnen worden.

Op korte termijn zal de ETF een systeem van sabbatsverloven uitbouwen om ook de publicatie-output van het personeel te bevorderen. Vanaf het academiejaar 2013/2014 kunnen voorstellen gedaan worden voor een semesterverlof met bijbehorend publicatieplan.

Ook binnen het ATP zijn er een aantal uitdagingen. Een betaalde positie in de bibliotheek, een halftijdse projectmedewerker op snijvlak van automatisering en organisatie en ook de ondersteuning van de directie op het gebied van secretariaat en development zijn noodzakelijk als de organisatie verder wil groeien.

Financiering

De financiering van de faculteit komt nu hoofdzakelijk uit drie bronnen: de bijdragen van de studenten, de bijdrage van sympathisanten en de bijdrage van de overheid. De ETF kiest ervoor om de bijdragen van sympathisanten verder uit te bouwen, met name in de Verenigde Staten en Canada. De bestaande contacten zullen daartoe worden uitgebouwd en er zal op korte termijn een zelfstandige structuur opgezet worden.

Voor wat betreft de bijdrage van de overheid zal de ETF er op toezien dat de bestaande prestatieafspraken goed worden nageleefd, waarbij de ontwikkeling van de faculteit in Brussel een onzekere factor is, maar wel mede bepalend voor de huidige wijze van onderzoeksfinanciering. De ETF volgt de ontwikkelingen binnen het universitaire landschap, mede met het oog op de mogelijke wijzigingen van de huidige regeling na 2017.

De komende beleidsperiode zal de ETF ook meedoen aan een aantal grotere projectaanvragen voor bekostigd onderzoek uitgaande van grotere fondsenverstreckende organisaties en instellingen.